

Saim Uysal

Yüksek enflasyonun faturası ek bütçe

Bir trilyon 750 milyarlık 2022 bütçesinin altı ayda yetmeyeceği anlaşılınca 880 milyar 474 milyon TL ödenekli ek bütçe yasası T.B.B.M ne sunuldu. Aslında toplam ödenek 1.080,5 milyar TL. Bütçenin fazla verdiği konusunda yapılan açıklamaların tazeliği henüz hafızalardan silinmedi. Hazine ve Maliye Bakanı'nın bu aybaşında "Hazine nakit dengesinin Mayıs ayında 149 milyar TL fazla verdiği" açıklaması dün gibi. Ek bütçe gerekçesi olarak dünyada ve ülkemizde yaşanan Jeopolitik ve ekonomik gelişmeler sonucu "enflasyonun yükselmesi, kamu personeline yılın ikinci yarısında enflasyon farkı ödemelerinin yapılacağı" konuları gösterildi. Ek bütçe gereksinimi neden doğdu. Bu konuyu incelemekte fayda var. Öncelikle belirtmeliyiz ki 2022 bütçesinin yüzde 55'i ilk beş ayda harcanmış durumda. Kalan ödeneklerle geriye kalan dönemin yönetilmesi mümkün değildi. 2022 bütçesinde asgari ücretin vergi dışı bırakılması, Kur Korumalı mevduat uygulaması ile enflasyonun geldiği bugünkü seviye dikkate alınmamıştı. İstenilen ek bütçe miktarı 2022 bütçesinin yüzde 60'ından fazla. Ek bütçeyle birlikte bütçenin son durumunu irdelediğimizde giderlerin yüzde 61.7, gelirlerin ise yüzde 73.4 oranında sapma gösterdiği anlaşılıyor. Bu sapma oranları çok yüksek. Dünyada 60'ı aşkın ülke enflasyonla mücadelede faiz arttırırken biz faiz indirimine gittik. Bütçede karşılığı olmayan 21.1 milyarlık kur korumalı hesaba ödeme yapmak zorunda kaldık. Yılsonuna kadar bütçede bu kalemden 40 milyar TL ödeme yapılacağı öngörülüyor. 2022 bütçesinde faiz gideri rakamı 29.4 milyar TL arttırılarak 329.8 milyar TL'ye ulaştı. Bu haliyle bütçe açığı aynı tutarda 278 milyar TL'de bırakıldı. Resmi enflasyonun bile yüzde 73.5'lere geldiği ortamın tabii sonucu olarak başlangıç ödenekleri yetersiz kaldığından ek bütçe çıkarılmak zorunda kalındı.

Yapılan araştırmalar gösteriyor ki ekonomik bulgulara göre uzun dönem bütçe açıkları enflasyon nedenidir. Bütçe açığının yüzde bir artması bile enflasyon oranlarının yüksek çıkmasına neden olabilmektedir. 1990'larda

sürekli ek bütçe çıkarma gereksinimi doğuyordu. Bilindiği üzere kronik enflasyon dönemlerinde belirsizlikler artar, beklentiler ve fiyatlama davranışları bozulur tüketiciler ve yatırımcıların öngörülerini zorlaştırır. Nitekim TÜİK'in son yayınladığı tüketici güven endeksleri ile geleceğe ilişkin öngörülerde tarihi dip seviyeleri oluştu. Bu son ek bütçe büyüklüğü itibari ile sanki ek değil yeni bir bütçe görüntüsü arz ediyor. Amerika'da yerleşik PEW Araştırma Merkezi 15 Haziran 2022 tarihinde sitesinde (Pew Research) bir rapor yayınladı. (Mustafa Durmuş T.24.com.tr 20/6/2022) Bu raporda yer alan "Küresel Enflasyon Haritası"na göre 37'si OECD üyesi kalanı diğer gelişmiş ekonomiler olmak üzere 44 ülke verilerinden hareketle yapılan analizde Türkiye ilk çeyrekte yüzde 54.8 TÜFE enflasyon oranıyla açık ara şampiyon konumunda. Rusya-Ukrayna savaşının Şubat ayında çıktığı göz önüne alınacak olursa Türkiye'deki enflasyonun savaştan önceki dönemde de kronik bir sorun olarak var olduğu açıkça görülüyor. Kuşkusuz dünyada gıda, emtia ve enerji fiyatlarının aşırı yükselmesi ülkemizi de hayli olumsuz etkiledi. Ancak yüzde 73'lere varan enflasyonun nedenlerini son yıllarda döviz kurundaki aşırı artışlar ile negatif seviyeye inen rezervlerin, ısrarla ve inatla para politikasının yegâne aracı olan politika faizinin etkisizleştirilmesinin ve başarısız ekonomi yönetiminin hatalarında aramamız gerekir. 2022 bütçesi kamuoyunda tartışılırken TL'nin hızla değer kaybettiği gerekçesiyle bütçenin baştan kadük olduğu da uzmanlarca belirtiliyordu. Dolaylı vergiler ağırlıklı yeni yükler ve zamlar gündemde olacak.

Hafta içinde P.P.K toplantısında politika faizi beklentilere paralel yine sabit bırakıldı. Başarısızlığı kanıtlanmış faiz indirimleri politikası devam edecek. Bütün bu gelişmeler olurken, inişli çıkışlı büyümeler yaşanırken sabit gelirlilerin, nüfusun kalabalık kesimlerinin mutlak yoksulluk oranları artıyor. Dünya Bankası Nisan 2021 raporuna göre "Türkiye'nin 2020'deki büyüme bilançosu diğer ülkelerle karşılaştırıldığında güçlü olduğu ama yoksulluğun yaygınlaştığı" görülecektir tespiti yapılmıştı. Derin yoksulluk ağrı anketleri de paralel tespitlerde bulunuyor. Ücretlilerin 2016 sonrasında net hasıladan aldıkları pay sürekli düşmektedir. Bu nedenle yılın ikinci yarısında memur, işçi ve emeklilerle ilgili olarak kaybettikleri reel gelirleri telafi edici düzenlemelere şiddetle ihtiyaç var. Asgari ücretteki yılbaşı zammı enflasyonla yok olmuş durumda. Geniş halk kitlelerini toplumsal bir bunalıma sokan gelir ve servet dağılımındaki hasarın acilen tamir edilmesine başlanmasında büyük yararlar var.

